

Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» включено до переліку наукових фахових видань України з державного управління (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019).

Спеціальність – 281.

Державне управління: удосконалення та розвиток. 2026. № 1. ISSN 2307-2156

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2026.1.1>

УДК 35:711.4:343.352:004.738.5(477)

В. М. Ємельянов,

д. держ. упр., професор, в.о. завідувача кафедри публічного управління та адміністрування,

Чорноморський національного університету імені Петра Могили

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2995-8445>.

Л. В. Антонова,

д. держ. упр., професор, професор кафедри обліку і аудиту,

Чорноморський національний університет ім. П. Могили

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2975-6453>

Н. В. Бондарчук,

д. держ. упр., професор, професор, завідувачка кафедри менеджменту, публічного управління та адміністрування,

Дніпровський державний аграрно-економічний університет”

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0418-5239>

**АНТИКОРУПЦІЙНІ ТА РЕГУЛЯТОРНІ ЗАПОБІЖНИКИ У СФЕРІ
МІСТОБУДУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА
ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ: ПОТЕНЦІАЛ ЦИФРОВИХ
ІНСТРУМЕНТІВ І ВІДКРИТИХ ДАНИХ**

*V. Yemelyanov,
Doctor of Public Administration, Professor,
Acting Head of the Department of Public Administration and Management, Petro
Mohyla Black Sea National University*

*L. Antonova,
Doctor of Sciences in Public Administration, Professor,
Professor of the Department of Accounting and Auditing,
Petro Mohyla Black Sea National University*

*N. Bondarchuk,
Doctor of Sciences in Public Administration, Professor,
Head of the Department of Management and Public Administration,
Dnipro State Agrarian and Economic University*

**ANTI-CORRUPTION AND REGULATORY PRECAUTIONS IN THE FIELD
OF URBAN DEVELOPMENT UNDER WAR CONDITIONS AND POST-WAR
RECONSTRUCTION: THE POTENTIAL OF DIGITAL TOOLS AND
OPEN DATA**

У статті досліджено антикорупційні та регуляторні запобіжники у сфері містобудування в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України, з акцентом на потенціал цифрових інструментів і відкритих даних. Обґрунтовано, що прискорене ухвалення рішень, спрощення дозвільних процедур і розширення дискреційних повноважень органів влади підвищують ризики нерівного доступу до земельних і фінансових ресурсів, маніпуляцій містобудівною документацією, дозволами та тендерами, а також зниження якості й безпеки проєктів. Виокремлено системний чинник, що підсилює корупційні загрози, - дефіцит прозорості, підзвітності та повноти даних про проєкти відбудови. Розкрито взаємодоповнюваність регуляторних стандартів і антикорупційних

механізмів, їх роль у зменшенні правової невизначеності та обмеженні «ручного управління». Показано, що цифровізація забезпечує антикорупційний ефект за наявності відкритих стандартизованих даних, автоматизованих процедур, аудитного сліду, ризик-орієнтованої аналітики та дієвої участі громадськості. Запропоновано інтегровану логіку посилення доброчесності, яка передбачає відкритість і стандартизацію даних, подальшу автоматизацію та валідацію управлінських процедур, забезпечення публічного моніторингу й участі громадськості, а також інтероперабельність реєстрів і використання наскрізних ідентифікаторів, що в сукупності підвищує ефективність використання ресурсів та зміцнює довіру громадян і міжнародних партнерів.

The article examines anti-corruption and regulatory safeguards in the field of urban development in the context of martial law and post-war reconstruction in Ukraine. It is argued that urban development is an area with a high level of corruption risk due to the concentration of discretionary powers, significant financial flows and the long-term consequences of management decisions for the development of territories and the quality of life of the population. It is shown that erroneous or corruption-driven decisions in the areas of land use, spatial planning, urban development conditions and licensing procedures lead to chaotic development, infrastructure overload, social conflicts and a decline in trust in public authorities.

The content of anti-corruption safeguards is analysed as a set of legal, organisational and technological mechanisms aimed at preventing, detecting and minimising abuses in the process of urban development, as well as the role of regulatory instruments in establishing clear procedures and standards that reduce legal uncertainty and opportunities for manipulative application of norms. The complementarity of anti-corruption and regulatory approaches as the basis for establishing a sustainable system of transparency and accountability is substantiated.

Particular attention is paid to the impact of martial law on the transformation

of the regulatory environment, in particular the simplification of urban development procedures, which, along with the positive effect of accelerating recovery, creates additional corruption risks. It has been proven that the use of digital tools and open data, which ensure the recording of management decisions, automation of procedures, audit trails and opportunities for public monitoring, is an effective compensation for the reduction of formal control. The importance of interoperability of registries and data standardisation for improving the verifiability of decisions and the coordination of actions at the national and local levels is also emphasised. It was concluded that the integration of legal, regulatory and digital solutions forms a comprehensive integrity infrastructure and is a key prerequisite for transparent, manageable and sustainable urban development during the post-war recovery period.

Ключові слова: *публічне управління, державне регулювання, містобудівна діяльність, антикорупційна політика, антикорупційні запобіжники корупційні ризики, механізми управління містобудівною діяльністю, нормативно-правова база, просторове планування, цифровізація, воєнний стан та повоєнне відновлення.*

Keywords: *public administration, state regulation, urban development, anti-corruption policy, anti-corruption safeguards, corruption risks, urban development management mechanisms, regulatory framework, spatial planning, digitalisation, martial law and post-war reconstruction.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Проблематика антикорупційних та регуляторних запобіжників у сфері містобудування набуває особливої актуальності в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України, коли інтенсивність управлінських рішень у сфері відбудови зростає в рази, а обсяг ресурсів, що перерозподіляються, суттєво збільшується. Містобудування в цей

період перестає бути виключно технічною або планувальною сферою й трансформується в один із ключових інструментів національної стійкості: через нього реалізуються відновлення житла, критичної інфраструктури, розміщення переміщених осіб, реконструкція соціальних об'єктів та відбудова територій, постраждалих від бойових дій. Саме тому якість регулювання, прозорість процедур і добросовісність прийняття рішень у цій сфері мають безпосередній вплив на рівень довіри суспільства до держави та ефективність використання обмежених ресурсів.

Водночас воєнні обставини породжують специфічні управлінські умови: необхідність швидких рішень, спрощення або прискорення процедур, концентрацію повноважень на місцях, а також перехід до особливих режимів закупівель і управління ресурсами. Така «оперативна логіка» є обґрунтованою з погляду потреб відновлення, однак вона одночасно створює критичні корупційні ризики. Зокрема, вразливими стають механізми доступу до земельних ресурсів і будівельних матеріалів, процеси погодження документації та дозволів, визначення підрядників і розподіл бюджетних коштів. Додатковим чинником ризику виступає ослаблення традиційних механізмів контролю - як інституційного, так і громадського - через обмеження доступу до інформації, дефіцит ресурсів або зміну форм прийняття рішень. У результаті навіть формально наявні антикорупційні норми можуть виявитися недостатньо дієвими без адаптації до надзвичайного контексту. У цьому контексті цифровізація виступає не просто інструментом модернізації, а потенційно ключовим антикорупційним механізмом.

Отже, актуальність статті зумовлена одночасним поєднанням трьох ключових чинників: масштабністю завдань відбудови та високою ресурсною концентрацією в містобудівній сфері; посиленням корупційних ризиків через спрощення процедур і зниження традиційних контурів контролю у воєнний період; потребою у системному впровадженні цифрових інструментів і відкритих

даних як основи прозорості, підзвітності та довіри - як всередині країни, так і з боку міжнародних партнерів. Саме тому розробка та обґрунтування антикорупційних і регуляторних запобіжників у сфері містобудування, підсилених цифровими рішеннями, є необхідною умовою ефективного, справедливого і стійкого відновлення України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика містобудівної діяльності лежать в основі досліджень багатьох науковців, оскільки ця сфера безпосередньо впливає на просторову організацію територій, якість життя населення та інвестиційну привабливість громад. Вона інтегрує правові, управлінські, економічні та просторово-планувальні компоненти, а також поєднує інтереси держави, органів місцевого самоврядування, бізнесу й громадськості. У наукових працях містобудування розглядається не лише як техніко-проектна діяльність, а як комплексний інструмент публічного управління та регуляторної політики, що забезпечує планування розвитку територій, упорядкування землекористування й забудови, а також узгодження стратегічних і поточних рішень у межах чинних процедур. Особливої актуальності ці питання набувають в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення, коли зростає потреба в прозорості, уніфікації правил і підвищенні відповідальності за містобудівні рішення, а також у наближенні управлінських підходів до європейських стандартів.

Так, О. Квасніцька наголошує, що, незважаючи на війну в Україні, реформа містобудування потребує чіткої термінології, уніфікованих процедур, оптимізації містобудівної документації та, головне, єдиних принципів реалізації містобудівної діяльності з урахуванням євроінтеграційних процесів [4]; О. Сенькін та А. Клименко висвітлюють особливості реформування містобудівної діяльності як складової захисту національних інтересів України [7]; І. Удовенко, Д. Керечан та М. Шемякін розглядають особливості містобудівної діяльності в умовах війни [8]; Д. Вишневський розкриває окремі аспекти містобудування та

зауважує, що одними із ключових проблем цього виду діяльності є проблеми, викликані перенаселенням і браком ресурсів, які можуть забезпечити людям комфортне життя [2]. Досвід європейських країн у сфері архітектурної доступності для маломобільних груп населення та можливості його адаптації в Україні досліджували С. Сургова та О. Файчук .

Дослідження з питань формування антикорупційних та регуляторних запобіжників у сфері містобудування в Україні дедалі частіше розглядають проблему в межах ширшого контексту доброчесності відбудови, де управлінські рішення щодо землі, дозвільних процедур, закупівель і контролю якості прямо пов'язані з довірою громадян, ефективністю використання ресурсів та виконанням міжнародних зобов'язань України (Л. Антонова, Д. Міщенко, І. Бандура, В. Абдулаєв) [10].

Окремий сегмент останніх публікацій формують матеріали громадянського суспільства, які аналізують інституційні та цифрові інструменти прозорості відбудови [9;11] . Transparency International Ukraine, зокрема, системно висвітлює антикорупційний порядок денний у відновленні й розглядає цифрову екосистему DREAM як інструмент публічності та підзвітності на всіх етапах життєвого циклу проєкту (від планування до звітності).

Разом із тим, виявляються й дослідницькі прогалини, які підсилюють актуальність дослідження антикорупційних та регуляторних запобіжників у сфері містобудування в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає у комплексному аналізі антикорупційних та регуляторних запобіжників у сфері містобудування в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення, зокрема в оцінці ролі цифрових інструментів і відкритих даних у зниженні корупційних ризиків, підвищенні прозорості та підзвітності управлінських рішень.

Виклад основного матеріалу дослідження. У містобудуванні «ціна помилки» надто висока - від хаотичної та непродуманої забудови до

перевантаження або руйнування інженерної й транспортної інфраструктури, втрати зелених зон і погіршення якості життя мешканців. Ухвалені з порушеннями рішення щодо землекористування, містобудівних умов і обмежень чи дозвільних процедур часто мають довгострокові наслідки, виправлення яких потребує значних бюджетних витрат і породжує соціальну напругу та конфлікти в громадах[8]. Саме тому антикорупційні та регуляторні запобіжники - прозорі процедури, ефективний контроль, підзвітність посадовців і реальні механізми громадської участі - є ключем до справедливих правил гри на ринку забудови. Їх упровадження зменшує ризики зловживань і конфлікту інтересів, підвищує довіру до органів влади та створює передумови для збалансованого, безпечного й сталого розвитку територіальних громад.

Антикорупційні запобіжники у містобудуванні - це сукупність правових, організаційних та технологічних механізмів, спрямованих на попередження, виявлення та мінімізацію корупційних ризиків при здійсненні містобудівної діяльності. Вони дозволяють створити систему прозорих та контрольованих процедур, що унеможлиблює використання повноважень у приватних інтересах та зловживання у процесах видачі дозволів, планування та розподілу ресурсів.

Ці запобіжники набувають особливої ваги в умовах високої концентрації повноважень в органах місцевої влади та розподілу значних фінансових потоків на будівельні та інфраструктурні проєкти. До їх числа входять обмеження дискреційних повноважень посадовців, обов'язкова публічність рішень, цифрові платформи з відкритими процедурами та електронний документообіг[1].

Невід'ємною складовою цієї системи є регуляторні запобіжники - систематизовані правила, процедури та стандарти, які встановлюють чіткі рамки діяльності у сфері містобудування. Їхнє призначення - усунути правову невизначеність та мінімізувати можливість використання процедур у власних інтересах окремими суб'єктами.

Антикорупційні й регуляторні запобіжники є взаємодоповнюючими інструментами: перші зосереджені на виявленні та блокуванні потенційних зловживань, тоді як другі створюють умови, за яких ці зловживання ускладнюються або стають неможливими. Таким чином, ефективне поєднання цих підходів створює стійку систему, здатну забезпечити прозорість та законність у містобудівній сфері.

Зазначені вище запобіжники знаходять своє нормативне закріплення в українському законодавстві, яке системно формує правові засади для забезпечення прозорості, доброчесності та цифрової трансформації управління. (Базовими нормативними актами у сфері боротьби з корупцією є Закон України «Про запобігання корупції», Антикорупційна стратегія, Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» тощо).

Особливу роль у забезпеченні прозорості та контролю відіграють цифрові інструменти. Такі ініціативи, як Єдина державна електронна система у сфері будівництва (ЄДЕСБ), електронні кабінети, відкриті кадастрові мапи - дозволяють зменшити людський фактор та підвищити рівень автоматизації процесів[14]. Ключовим елементом цифрового врядування в Україні є екосистема «Дія», яка відкриває громадянам швидкий і зручний доступ до адміністративних послуг, документів та реєстрів. Її інтеграція з іншими цифровими інструментами створює підґрунтя для комплексної прозорої взаємодії між владою та суспільством[10].

Таким чином, українське законодавство вже сьогодні формує багаторівневу систему, яка дозволяє ефективно застосовувати антикорупційні та регуляторні запобіжники у містобудівній сфері - особливо за рахунок інтеграції цифрових рішень та відкритих даних.

Утім, навіть найефективніші запобіжники потребують адаптації до надзвичайних обставин, зокрема до умов воєнного стану, в яких сьогодні функціонує українська держава. Війна стала викликом не лише для фізичної

інфраструктури, а й для інституційної спроможності регулювати швидке та прозоре відновлення.

Після повномасштабного вторгнення, законодавство України зазнало низки змін, спрямованих на спрощення містобудівних процедур. Це включає скорочення строків погодження документації, спрощення умов для початку будівельних робіт, а також делегування частини повноважень місцевим органам у рамках оперативного реагування.

Попри необхідність прискорених рішень, така лібералізація процедур породжує нові корупційні ризики. У зв'язку з цим постала потреба в інструментах компенсації зниження формального контролю - зокрема, через розширення функціоналу цифрових платформ, які фіксують усі етапи реалізації проєктів, дозволяють громадськості відслідковувати зміни в реальному часі та запобігати маніпуляціям із даними.

Крім того, нові регуляторні виклики пов'язані із використанням міжнародної фінансової допомоги, яка вимагає прозорих механізмів розподілу та звітності. Відповідно, адаптація української нормативної бази відбувається з орієнтацією на міжнародні стандарти публічного управління та протидії корупції, зокрема стандартів OECD, GRECO та Світового банку[4].

Таким чином, регуляторне середовище в умовах воєнного стану зазнає глибокої трансформації: воно змінюється під тиском обставин, але одночасно формує нову якість управління - з фокусом на цифрову прозорість, публічну звітність та інституційну стійкість до корупційних викликів.

Проте, навіть за наявності правових і цифрових інструментів, фактична реалізація містобудівної політики в умовах війни та післявоєнного відновлення супроводжується численними ризиками. Вони виникають унаслідок виняткових обставин, високої інтенсивності рішень, масштабного перерозподілу ресурсів і ослаблення системи контролю. Найбільш критичні з них наведено в табл. 1.

Таблиця 1. Характеристика ризиків у сфері містобудування в умовах воєнного відновлення

Ризик	Характеристика	Основні прояви механізми дії	Наслідки	Що підвищує рівень ризику/ що потрібно для протидії
Нерівний доступ до ресурсів земельних ресурсів	Обмежені ресурси та високий попит на відбудову створюють умови для концентрації землі/фінансів/ матеріалів у вузького кола суб'єктів, де вирішальними стають неформальні зв'язки.	- концентрація доступу до землі, фінансування, техніки, матеріалів; - перевага «наближених» суб'єктів (політичні зв'язки, домовленості); - непрозорі дозволи на землекористування; - відсутність відкритої інформації про черговість розподілу ділянок; - практика «ручного управління».	- нерівні умови конкуренції; - зростання корупційних ризиків; - викривлення пріоритетів відбудови (не за потребами)	<i>Поглиблюється через:</i> непрозорі процедури та закритість даних. <i>Потребує:</i> реальної (не формальної) імплементації запобіжників, прозорих процедур і відкритого доступу до інформації.
Маніпуляції з документацією, дозволами та тендерами	Спрощення процедур у воєнний період пришвидшує розгляд проєктів, але знижує перевірку й відкриває простір для зловживань у документах та закупівлях.	- несанкціоновані зміни технічної документації; - підтасування кошторисів; - фіктивні погодження дозволів - «заточування» тендерів під потрібних учасників; - обхід конкурентних закупівель під приводом невідкладності (прямі договори)	- неефективне використання коштів; - завищення вартості робіт; - зниження якості/безпек и проєктів; - легалізація «своїх» підрядників	Безсилі без: цифрової фіксації етапів ухвалення рішень і незалежного аудиту на кожному етапі. <i>Потребує:</i> «цифрових слідів» рішень + регулярного незалежного контролю.

Продовження таблиці 1.

<p>Відсутність прозорого контролю за прийняттям рішень</p>	<p>Під час війни органи влади отримують більше повноважень, але механізми стримувань і противаг не завжди адаптовані; рішення можуть ухвалюватися кулуарно.</p>	<p>- обмежений доступ до інформації про рішення; - відсутність звітності щодо дій і мотивів; - слабкий громадський контроль; - рішення без обговорення та без урахування публічного інтересу</p>	<p>- порушення принципів публічності та підзвітності; - зростання ризику конфлікту інтересів; - нерівний доступ до ресурсів</p>	<p><i>Є похідним від:</i> дефіциту цифрової відкритості управління проектами. <i>Потребує:</i> адаптації механізмів контролю, публічності процедур, регулярної звітності та доступності рішень.</p>
<p>Недостатня публічність інформації про проекти реконструкції</p>	<p>Дефіцит повної й актуальної інформації унеможливорює розуміння, хто/як/за які кошти і в які строки реалізує проекти, та блокує моніторинг.</p>	<p>- відсутність публічної звітності про проекти; - недостатність відкритих даних (бюджети, виконавці, терміни, підстави рішень); - ускладнення громадського моніторингу й журналістських розслідувань; - слабший контроль експертів та міжнародних партнерів.</p>	<p>- падіння довіри до влади; - нижча ефективність використання коштів; - сповільнення реалізації проектів; - «декларативність» запобіжників без реальної дії</p>	<p><i>Ключова умова протидії:</i> якісна інформаційна відкритість (зокрема у форматі відкритих даних) (без інфовідкритості, навіть досконалі нормативні/технологічні запобіжники залишаються формальні.</p>

Джерело: систематизовано за даними [1;2;3;12;14]

Наведені в табл.1 ризики демонструють, що корупційні загрози у сфері містобудування формуються як на етапі розподілу обмежених ресурсів (насамперед землі й фінансування), так і на рівні процедурного оформлення рішень. Нерівний доступ до ресурсів підсилюється непрозорими дозволами й «ручним управлінням», що створює переваги для наближених суб'єктів і викривляє пріоритети відновлення. Паралельно спрощення бюрократичних процедур у воєнний період, хоча й пришвидшує реалізацію проектів, знижує

якість перевірок і відкриває простір для маніпуляцій із документацією, кошторисами та закупівлями, зокрема через зловживання аргументом «невідкладності».

Ключовим системним чинником, що об'єднує всі зазначені ризики, є дефіцит прозорості та підзвітності: слабкий громадський контроль, обмежений доступ до управлінських рішень і недостатня публічність даних про проекти реконструкції. За таких умов навіть формально наявні антикорупційні запобіжники можуть залишатися декларативними, оскільки їх реалізацію блокують закритість процесів і відсутність інструментів верифікації.

Відповідно, зниження ризиків потребує не лише нормативних вимог, а й практичних механізмів відкритості - цифрової фіксації етапів ухвалення рішень, доступних реєстрів і регулярного незалежного аудиту, що забезпечують контрольованість, конкуренцію та захист публічного інтересу. Саме цифрові інструменти й відкриті дані можуть стати потужними механізмами мінімізації ризиків, підвищення прозорості, автоматизації процедур і створення умов для участі громадськості в процесах прийняття рішень[10].

В табл.2 представлено ключові технологічні напрямки, що формують сучасну цифрову архітектуру містобудівного управління.

Таблиця 2. Ключові технологічні напрямки, що формують сучасну цифрову архітектуру містобудівного управління.

Технологічний напрям	Суть та ключові можливості	Дані / інтеграції	Ефект для управління та доброчесності
1. Геоінформаційні системи (ГІС), платформи моніторингу, реєстри	Комплексні програмно-апаратні рішення для збирання, інтеграції, аналізу та візуалізації просторових даних територій. Формують багат шарові карти й аналітику для планування, відновлення та контролю.	<i>Тематичні інформаційні дані:</i> межі, землекористування, інфраструктура, обмеження забудови, екологічні показники тощо. <i>Розширення до моніторингових платформ:</i> поєднання даних користувачів, датчиків, відкритих джерел (транспорт, екологія).	Обґрунтовані рішення (планування/відновлення), оцінка наслідків, виявлення аномалій, зменшення маніпуляцій з документами через централізацію та онлайн-доступ.
2. Відкриті кадастрові карти, будівельні дозволи, містобудівні умови та обмеження (МУО)	Відкритий цифровий доступ до даних про землі та земельні ділянки; дозвільні процедури як частина цифрового каркасу містобудівної політики.	<i>Кадастрові карти:</i> межі ділянок, статус, категорії використання, обмеження, права тощо; публікація у форматах для геосервісів + відкриті API. Е-реєстри дозволів / МУО: прозорий ланцюжок “заявка → погодження → введення в експлуатацію”, дані в реальному часі. Інтеграція карт + реєстрів → просторові цифрові моделі територій; перспектива 3D-моделей міст.	Підзвітність органів влади, зменшення «ручного управління», прогнозованість процедур для учасників, якісніший контроль (особливо під час відновлення), база для моделювання сценаріїв та оцінки ризиків.
Smart City та цифрові дашборди для громадянського контролю	Smart City як підхід: використання цифрових технологій для ефективності управління, підвищення якості життя, прозорості та участі громадян. Практичний інструмент - дашборди	Дашборди об’єднують дані з ГІС, реєстрів, сенсорів, відкритих баз і показують їх у вигляді індикаторів/панелей. Можливі показники: динаміка дозволів, зміни землекористування, тендери, звернення громадян тощо. Поєднання ГІС + аналітики → моніторинг у реальному часі.	Громадський моніторинг і контроль, двостороння комунікація “влада ↔ суспільство”, антикорупційний ефект через відкритість і участь, швидше виявлення аномалій та оцінка ефективності рішень.

Джерело: систематизовано за даними [2;6;14]

Реальні кейси демонструють, що описані технології вже працюють і мають практичний ефект. Геопортал Містобудівного кадастру на державному рівні в Україні об'єднав дані щодо містобудівної документації з понад тисячі громад, забезпечивши доступ до тисяч актуальних і проєктних документів у форматі онлайн. Такий сервіс не лише пришвидшує процедури узгодження, а й створює умови для прозорішого аналізу просторових змін.

У світовій практиці проєкти Smart City також демонструють, як відкриті дані стимулюють інновації та підтримують участь громадян. Наприклад, у Європі створюються відкриті портали даних, що об'єднують інформацію про мобільність, інфраструктуру, середовище та бюджетні рішення, що дозволяє мешканцям і дослідникам ефективно використовувати ці дані для аналізу та розробки додатків [13].

У Канаді, наприклад, моделі «digital twin» застосовують для моделювання наслідків забудови й аналізу сценаріїв розвитку територій.

Також у багатьох містах реалізуються проєкти, де відкриті дані використовують для моніторингу показників соціальної справедливості, якості життя чи доступності послуг, що сприяє розвитку інклюзивного управління. Наприклад, у великих метрополіях дані відкритих джерел застосовуються для планування транспортної інфраструктури, екологічних ініціатив або оцінки ризиків природних катастроф, що демонструє потенціал інтегрованих цифрових рішень для підвищення добросовісності управління [6].

Таким чином, саме цифрові інструменти та відкриті дані створюють основу сучасного містобудівного управління, яке не лише оптимізує процеси, а й служить ефективним механізмом протидії корупційним ризикам, підвищує прозорість, інтегрує громадський контроль і забезпечує стабільність рішень у складних умовах воєнного стану та повоєнного відновлення.

Ці приклади підтверджують, що технологічна прозорість є не лише антикорупційним інструментом, а й передумовою стратегічного та сталого розвитку міст.

Отже, цифрові інструменти та відкриті дані є не просто технічним нововведенням - це системоутворюючі елементи сучасного публічного управління у сфері містобудування. Їх правильне впровадження дозволяє не лише мінімізувати корупційні ризики, а й підвищити якість рішень, зміцнити довіру до влади та залучити громадськість до реального впливу на розвиток територій.

Важливо підкреслити, що цифровізація працює як запобіжник не тоді, коли «процес став електронним», а тоді, коли вона забезпечує стандартизацію даних, зменшення дискреції, трасованість (здатність відстежити весь “ланцюг” процедур) і залучення суспільства. Саме тому напрями посилення антикорупційної стійкості варто розглядати як взаємопов’язану систему - від відкритості даних до інтеграції рішень на національному рівні.

I. Першою передумовою будь-якої цифрової прозорості є якісні та доступні дані. У містобудуванні це означає перехід від точкової публікації документів до режиму, коли ключові набори даних стають відкритими за замовчуванням (open by default), а винятки обмежуються чіткими підставами, насамперед безпековими. Водночас відкритість має бути не формальною (наприклад, у вигляді сканів), а такою, що дозволяє перевірку, зіставлення та аналіз - тобто у машиночитних і стандартизованих форматах.

Щоб така відкритість справді працювала як антикорупційний інструмент, важливо визначити мінімальний обов’язковий перелік даних, який охоплює весь цикл містобудівного рішення: просторове планування, просторові обмеження, містобудівні умови та обмеження, дозвільні документи, а також дані про проєкти реконструкції (вартість, строки, підрядники, джерела фінансування). Саме повнота даних унеможлиблює ситуацію, коли прозорими є лише окремі елементи процесу, а корупційні рішення «переміщуються» в непрозорі сегменти.

Однак навіть повний перелік не забезпечить контролю без належної якості. Тому наступним кроком стає запровадження правил управління даними: метаданих, версійності, єдиних довідників та наскрізних ідентифікаторів об'єктів. Це важливо, адже корупційні практики часто спираються саме на хаос у даних - коли одне й те саме рішення «виглядає» по-різному в різних реєстрах або взагалі не має прозорого зв'язку з попередніми документами.

II. Коли дані вже відкриті та структуровані, ключовим стає питання як мінімізувати ручний вплив у процедурах, де ці дані застосовуються.

Якщо відкриті дані формують прозорість, то автоматизація формує керованість і передбачуваність. Найвищі корупційні ризики в містобудуванні зазвичай концентруються на етапах погодження документації, видачі дозволів і здійснення нагляду, оскільки саме там виникає можливість «прискорити», «затримати», «закрити очі» або створити штучні бар'єри. В умовах війни ці ризики посилюються через скорочення строків і спрощення процедур, а отже - потреба в автоматизації стає ще більш актуальною.

Автоматизація означає переведення процедур у чітко регламентований цифровий процес (workflow), де кожен крок має визначені строки, відповідальних і логіку переходів. Додатково важливими є автоматичні перевірки - валідація комплектності документів, відповідності параметрів зонінгу, обмеженням і базовим вимогам містобудівної документації. Завдяки цьому система може блокувати помилки або невідповідності ще до того, як рішення стане предметом неформального впливу.

Для антикорупційного ефекту критично важливою є трасованість / аудитний слід - журнали дій, історія змін, підстави погоджень і відхилень). У поєднанні з ризик-орієнтованим підходом (сигнали про аномалії: нетипова швидкість, часті коригування кошторису, повторюваність підрядників, «серійні» дозволи) автоматизація перетворюється на інструмент превенції, а не лише обліку.

Водночас навіть автоматизовані системи не можуть повністю замінити контроль, якщо суспільство не має можливості бачити ключові дані та впливати на ризикові рішення. Саме тому наступний напрям - як забезпечити участь громадян у цифровому контролі.

III. Публічна підзвітність є механізмом, який доповнює державний контроль і часто діє як найефективніший запобіжник проти кулуарних рішень. У сфері містобудування це особливо важливо, адже рішення впливають на простір життя громади - житло, інфраструктуру, доступ до земельних ресурсів і безпеку середовища. Тому залучення громадськості має перейти від формального «ознайомлення» до цифрово -забезпеченої участі та моніторингу.

Практично це означає створення публічних платформ, які надають доступ до переліку проєктів відбудови з їх характеристиками (бюджет, строк, підрядник, джерело фінансування, статус), а також до документів і рішень, що стали підставою для реалізації проєкту. Окрім цього, важливо забезпечити інтерактивні механізми: подання зауважень, звернень, повідомлень про порушення, відстеження реакції органів влади, а також публічні відповіді на ключові запити громади.

Для забезпечення реального характеру участі доцільним є її інституціоналізація в процедурних механізмах: наприклад, вимога оприлюднення обґрунтування змін у проєктах, пояснювання причини корекції кошторису, фіксування аргументації щодо відхилення пропозицій. Такий підхід підсилює «пояснюваність» рішень і знижує ризики маніпуляцій, які найчастіше виникають тоді, коли зміни відбуваються без пояснень і без можливості для незалежного аналізу.

Однак навіть найкращі платформи участі мають обмежений ефект, якщо дані залишаються розпорошеними між різними реєстрами і немає можливості побачити повний ланцюг «земельна ділянка/об'єкт - дозвіл - бюджет - закупівля - виконання». Саме тому останній напрям є системоутворюючим.

Адже, інтеграція даних є умовою, за якої цифровізація починає працювати як єдина антикорупційна інфраструктура, а не як набір окремих сервісів. Фрагментарність реєстрів створює «розриви даних», у яких легко приховати невідповідності: наприклад, рішення щодо земельної ділянки існує окремо від дозволу, а фінансування та закупівлі - окремо від фактичного виконання робіт. У таких «розривах» корупційні практики набувають найбільшої стійкості, оскільки контроль стає складним і дорогим.

Тому інтегрована національна цифрова екосистема має забезпечити інтероперабельність (обмін даними за єдиними правилами), наскрізні ідентифікатори об'єктів і ділянок, узгоджені довідники та спільні вимоги до метаданих і безпеки доступу. У результаті держава й суспільство отримують можливість бачити повний ланцюг: чи має дозвіл підставу, чи відповідає проєкт обмеженням, чи обґрунтовані дані кошторису, чи корелюють платежі з етапами виконання робіт.

У контексті воєнного стану та післявоєнного відновлення інтеграція виконує ще одну важливу функцію - зміцнення довіри міжнародних партнерів і донорів, адже робить звітність перевірюваною, зіставною та менш залежною від ручного збору інформації. У результаті, інтеграція зменшує не лише корупційні ризики, а й транзакційні витрати управління, прискорює аудит і підвищує якість управлінських рішень[14].

Отже, посилення антикорупційної стійкості через цифровізацію формують єдину логіку: відкриті стандартизовані дані → автоматизовані процедури → участь громадськості → інтегрована екосистема. У такому поєднанні цифровізація стає не допоміжною технологією, а механізмом доброчесності, який одночасно підвищує прозорість, керованість і довіру до процесів містобудування та відновлення.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. У період воєнного стану та відновлення містобудівна сфера характеризується

інтенсивним перерозподілом ресурсів, розширенням дискреції суб'єктів владних повноважень і високими втратами від помилкових рішень, що формує об'єктивні передумови для зростання корупційних ризиків. Відповідно, антикорупційні та регуляторні запобіжники слід розглядати як взаємоузгоджений комплекс: правила й стандарти зменшують правову невизначеність і обмежують дискреційний простір, тоді як прозорі процедури, підзвітність і участь громадськості забезпечують стримування зловживань. За відсутності такої системності спрощення воєнних процедур може створювати додаткові можливості для маніпуляцій документацією, дозвільними рішеннями та перерозподілом бюджетних ресурсів із довгостроковими негативними наслідками для громад.

Відповідно, саме цифровізація є ключовою ланкою переходу від декларативних запобіжників до дієвого контролю, однак її антикорупційний ефект виникає не від “електронної форми”, а за умови формування інституційно закріпленого середовища прозорості: відкритих стандартизованих даних, регламентованих автоматизованих процедур, трасованості (аудитного сліду) та публічної підзвітності. За таких умов цифровізація працює як антикорупційний інструмент у форматі цілісної інфраструктури доброчесності, де прозорість, керованість і підзвітність закладені в дизайн даних і процедур.

Література

1. Антонова Л. В. Жовнірчик Я.Ф., Штиршов О.М. Модернізація публічного управління як невід'ємна генеруюча компонента відбудови та розвитку міської інфраструктури. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 14. С. 201-208. URL: <https://nauka.com.ua/index.php/investplan/article/view/4161/4196>
doi: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.14.201> (дата звернення: 12 січня 2026р.)
2. Вишневський Д. Розвиток систем містобудування: сутність та особливості. *Містобудування та територіальне планування*. 2021. № 78. С. 81

90. URL: <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2021.78.81-90> (дата звернення: 12 січня 2026р.)

2. Єдиний державний веб-портал відкритих даних України. URL: <https://data.gov.ua> (дата звернення: 12 січня 2026р.)

3. Ємельянова, О., Титок, В., & Лаврухіна, К. Реформа містобудування України. *Економіка та суспільство*. 2023. № 50. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-28> (дата звернення: 12 січня 2026р.)

4. Квасніцька О.О. Відновлення України від наслідків війни в контексті реформування містобудівного законодавства. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття* (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права): у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) / за загальною редакцією С.В. Ківалова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 2. С. 839-844.

5. Чувпило В.В., Шевчук С.М., Гапон С.В., Нагорна С.В., Куришко Р.В. Кадастрові системи та землеустрій у містобудівному проектуванні: оптимізація землекористування та міського планування. *Містобудування та територіальне планування: наук.-техн. збірник*. К., КНУБА, 2021. Вип. 76. С. 407-423 URL: <https://library.knuba.edu.ua/books/zbirniki/02/2023/202384.pdf> (дата звернення: 12 січня 2026р.)

6. Офіційний сайт Міністерства розвитку громад та територій України URL: <https://mindev.gov.ua> (дата звернення: 12 січня 2026р.)

7. Сенькін О.О., Клименко А.С. Реформування містобудівної діяльності як складової захисту національних інтересів України. *Наукові перспективи*. 2023. № 4. С. 152-161. URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-4\(34\)](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-4(34)) (дата звернення: 12 січня 2026р.)

8. Удовенко І.О., Керечан Д.М., Шемякін М.В. Містобудівна діяльність в умовах війни. *Наукові перспективи*. 2022. № 7 (25). С. 392-403.

9. Шкуратов О., Антонова Л., Дзюба Р. Інноваційні механізми реалізації державної економічної політики післявоєнної відбудови України: квантові

трансформації як рушій розвитку. *Державне управління та регіональний розвиток*. 2024. №26. С. 1254-1272. URL:<https://doi.org/10.34132/pard2024.26.08> (дата звернення: 12 січня 2026р.)

10. Liudmyla Antonova, Dmytro Mishchenko, Ivan Bandura, Vahif Abdullayev, Oleksandr Dolhy . Interaction between public authorities and civil society institutions in the field of preventing and combating corruption *Interacción y Perspectiva . Revista de Trabajo Socia*. 2022. Vol. 12. No1 pp. 76-92 pp URL:<https://www.produccioncientificaluz.org/index.php/interaccion/article/view/38129/42163> (дата звернення: 12 січня 2026р.)

11. Liudmyla Antonova, Dmytro Havrychenko, Roman Primush, Vitalii Kropyvnytskyi, Violeta Tohobytska. Modern Aspects of SMART-Management of the Region in the Context of the Development of Public Administration. *IJCSNS.International Journal of Computer Science and Network Security*. 2022. Vol. 22. №5.PP. 469-474. URL: http://paper.ijcsns.org/07_book/202205/20220566.pdf (дата звернення: 12 січня 2026р.)

12. ISPRS Archives (The International Archives of the Photogrammetry, Remote Sensing and Spatial Information Sciences). URL:<https://www.isprs-archives.copernicus.org> (дата звернення: 12 січня 2026р.)

13. Official portal for European data /Портал відкритих даних ЄС URL:<https://www.data.europa.eu> (дата звернення: 12 січня 2026р.)

14. Official portal Urban Agenda for the EU – Urban Initiative. URL: <https://www.urbanagenda.urban-initiative.eu/> (дата звернення: 12 січня 2026р.)

15. Вербa, С., Шульга, А., Самсоненко, О. Міжнародні стандарти та правове забезпечення національної державної політики у сфері запобігання корупції. *Державне управління та регіональний розвиток* (2025). №30. С. 1182–1214. URL: <https://doi.org/10.34132/pard2025.30.04> (дата звернення: 12 січня 2026р.)

References

1. Antonova, L.V., Zhovnirchuk, Ya.F. and Shtyrov, O.M. (2024), “Modernization of public administration as an integral generating component of the

restoration and development of urban infrastructure”, *Investytsiyyi: praktyka ta dosvid*, vol. 14, pp. 201–208, available at: <https://nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/4161/4196> (Accessed 12 January 2026)

2. Vyshnevskiy, D. (2021), “Development of urban planning systems: essence and features”, *Mistobuduvannia ta terytorialne planuvannia*, vol. 78, pp. 81–90. <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2021.78.81-90>,

2. Unified State Open Data Web Portal of Ukraine (2026), available at: <https://data.gov.ua> (Accessed 12 January 2026)

3. Yemelianova, O., Tytok, V. and Lavrukhina, K. (2023), “Reform of urban planning in Ukraine”, *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 50. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-28>.

4. Kvasnitska, O.O. (2022), “Recovery of Ukraine from the consequences of the war in the context of reforming urban planning legislation”, *materialy Mizhnar.nauk.-prakt. Konf*[Ukraine’s European choice, development of science, and national security in the realities of large-scale military aggression and global challenges of the 21st century], Vydavnychiy dim “Helvetyka”, Odesa, Ukraine, vol. 2, pp. 839–844.

5. Chuvpylo, V.V., Shevchuk, S.M., Hapon, S.V., Nahorna, S.V. and Kuryshko, R.V. (2021), “Cadastral systems and land management in urban planning design: optimization of land use and urban planning”, *Mistobuduvannia ta terytorialne planuvannia: nauk.-tekhn. zbirnyk*, issue 76, pp. 407–423, available at: <https://library.knuba.edu.ua/books/zbirniki/02/2023/202384.pdf> (Accessed 12 January 2026)

6 Ministry for Communities and Territories Development of Ukraine (2026), available at: <https://mindev.gov.ua> (Accessed 12 January 2026)

7. Sienkin, O.O. and Klymenko, A.S. (2023), “Reforming urban planning activities as a component of protecting Ukraine’s national interests”, *Naukovi perspektyvy*, vol. 4, pp. 152–161. [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-4\(34\)](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-4(34)).

8. Udovenko, I.O., Kerechan, D.M. and Shemiakin, M.V. (2022), “Urban planning activities in the context of war”, *Naukovi perspektyvy*, vol. 7 (25), pp. 392–403.

9. Shkuratov, O., Antonova, L. and Dziuba, R. (2024), “Innovative mechanisms for implementing the state economic policy of Ukraine’s post-war recovery: quantum transformations as a driver of development”, *Derzhavne upravlinnia ta rehionalnyi rozvytok*, vol. 26, pp. 1254–1272. <https://doi.org/10.34132/pard2024.26.08>.

10. Antonova, L., Mishchenko, D., Bandura, I., Abdullayev, V. and Dolhy, O. (2022), “Interaction between public authorities and civil society institutions in the field of preventing and combating corruption”, *Interacción y Perspectiva. Revista de Trabajo Social*, vol. 12, no. 1, pp. 76–92, available at: <https://www.produccioncientificaluz.org/index.php/interaccion/article/view/38129/42163>. (Accessed 12 January 2026)

11. Antonova, L., Havrychenko, D., Primush, R., Kropyvnytskyi, V. and Tohobytska, V. (2022), “Modern aspects of SMART-management of the region in the context of the development of public administration”, *IJCSNS: International Journal of Computer Science and Network Security*, vol. 22, no. 5, pp. 469–474, available at: http://paper.ijcsns.org/07_book/202205/20220566.pdf. (Accessed 12 January 2026)

12 ISPRS Archives (The International Archives of the Photogrammetry, Remote Sensing and Spatial Information Sciences) (2026), available at: <https://www.isprs-archives.copernicus.org/>(Accessed 12 January 2026)

13. Official portal for European data (EU Open Data Portal) (2026), available at: <https://www.data.europa.eu> (Accessed 12 January 2026)

14. Urban Agenda for the EU – Urban Initiative (official portal) (2026), available at: <https://www.urbanagenda.urban-initiative.eu> (Accessed 12 January 2026)

15. Verba, S., Shulha, A. and Samsonenko, O. (2025), “ International standards and legal support of national public policy on corruption prevention”, *Derzhavne upravlinnia ta rehionalnyi rozvytok*, vol. 30, pp. 1182–1214, available at: <https://doi.org/10.34132/pard2025.30.04>. (Accessed 12 January 2026)

Стаття надійшла до редакції 12.01.2026 р.